

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" $\frac{1}{4}$. — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" $\frac{1}{4}$. — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 26.

V Mariboru 30. junija 1870.

Tečaj IV.

Zadnje volitve posebno pa mariborskega okraja.

Zadnje volitve so kazale, da sta si nemški in slovenski narod med seboj dosti bolj prijateljska, kakor to želijo nekateri vladeželní voditelji nemški. Volitve na nemškem Štirskem iz kmetijskih srenj so namreč 12 poslancev v deželni zbor Štirski spravile, ki so zato, da se narodi med seboj naj sporazumejo in naj se vsakemu narodu pravica zgodi. In ravno oni možje, ki so radi ščuvali proti nam Slovencem, so propali, tako sta propala tudi znana sovražnika Slovencev Schloffer in Kaiserfeld, dasi je Kaiserfeld veljal za prvega in najimenoitnejšega Nemca v Graškem zboru, in so si ga celo za državni zbor na Dunaju postavili za predsednika, onega moža, ki pravi, naj rajše Avstrija propade, nego bi Nemci pustili nadvlado nad Slovani.

Med tem, ko se tedaj sprava med narodi po izidu volitev vedno bolj in bolj pripravlja in se krivična nadvlada pravici in ravnopravnosti bolj in bolj pomakuje, so se bili v Mariboru ravno blizu meje med Nemci in Slovenci zadnji boji svobode in nadvlade.

Slovenci tisoč let Nemcem podjarmljeni, še niso imeli toliko moči, da bi zadnji kos tujega jarma otriesli raz svojih pleč. Tako dolga sužnost pod nemškim jarmom in uredništvom in mestjanstvom jih je omamila, vstajajo in si oči brišejo, toda sopet jih potlači nezavednost in slabota. Tako se je godilo pri zadnji volitvi dné 23. t. m.

Narodnjaki so šteli svoje glase in računili, da za najmanj 10 glasov prevladajo, ali bilo je konečno 11 volilnih glasov več na nasprotniški strani. Morda se tu pa tam ni storilo vse, kar je bila dolžnost rodoljubom. Namreč celo pri sv. Benediktu je bil en glas nasprotniški, ravno tako tudi pri sv. Ani v srenji Ledineku, sv. Juri v slovenskih goricah, ki je spravil pod Dolinšekom same narodne glase, je sadaj 6 volilcev nasprotnikov imel. Svičina, sv. Juri na Pesnici, Lembah, Slivnica niso takrat tako narodno volili kakor leta 1867. Onim volilecem iz suhega ptujskega polja, ki so o zadnjem trenutku prestopili, najmanj zamerimo, ker so bili prekanjeni in prisiljeni, nevedni siromaki. Kar pa bo dobro, da glasovanje vsakega volilca prihodnje priobčimo, da zve vsak kraj in vsaka srenja za svoje mehkuznike in omabljivce.

Kajti silno je bilo zapeljavanje od nasprotniške strani. Ne zadosti, da so nasprotniki ves povoljni in redni volilni shod pri sv. Lenartu lažljivo preobrneli in v časnike pisali in poslom naložili raztrositi, ka bi slovenska kandidata morala za odpusčenje prositi in pobegniti; ne zadosti, da so nasprotniki v Novi vesi pri Slov. Bistrici Slovincem pri volilnem shodu kravvo silo do zločinstva napravili, ki ga bode sodnija preiskavala, ampak še na dan volitve v Mariboru samem je bilo od rane ure do zadnjega trenutka vsa nemškutarija mariborska na nogah, da nam nezavedne volilce, ki so simo dohajali, ukrade in v nemški okrajni zastop spravi in za Seidelna obdeluje.

Na tržaški cesti je vabil nek nemškutarski gonjač volilce iz ptujskega polja prišedše, na kupico vina in jih podajal protinarodnemu shodišču; na velikem trgu, kder je od ranega jutra turška muzika svirala, prav kakor da bi se prostovoljni vojaki nabirali, so ravno tako bili gonjači vspešno nastavljeni; iz prav zanesljivega vira zvedamo, da je mestni

redar nekega volilca, ki ni vedel kamo, pod pazduho vzel in peljal prav postrežljivo k Seidel-Brandstetterjevi stranki, kder so se za ono stranko s vsemi sredstvi pripravili. To lovljenje se je godilo tako dolgo, dokler niso nasprotniki imeli že večine, in da jo imajo, so raztrobili že pred volitvijo po mestu.

Slovenska stranka pa se je zbirala pri Götzu in sošlo se je prostovoljno 82 samovestnih glasov, gotovo pričakovaje, da se zgubljeni volilci, na ktere je računila, ob svojem času priklenejo njenemu združenemu krdelu. Tako gredo Slovenci ob $\frac{3}{4}$ 10 z muziku na čelu in pod slovansko in cesarsko zastavo, upa polni v volilnico.

Tu že najdejo nasprotno stranko v predeljeni polovici, bojazljive Slovence obkoljene od močnih nasprotniških stražnikov, gonjačev. Volitev je že bila odločena, predno so Slovenci prišli v volilnico. Toda pri glasovanju so se vendar nasprotniki pri nekterih svojih obklenjenih varvancih bali za glase. Tako smo videli, kako sta za nekterimi kmetiči, ki so se jim do zadnjega trenutka jako dvomljivi zdeli, šla do zelene mize kot spremljevalca dva gonjača in sta kmetiču v enem na uho šepetala: Reci Seidel Brandstetter, Seidel Brandstetter, dokler kmetič tega ni rekel, potem je kmetič mir dobil in še pohvalno potkanje na ramo: Zdaj si priden, da si tako rekel. Okoli stoječi pa smo čuli tolažljive besede: Hvala Bogu, da se je nam tako vspešilo, za tega sem se najbolj bal, da nebi kde rekel na Srca in Rataja, pa zdaj je že dobro.

Na tak način smo Slovenci propali. Proti takemu ravnanju tudi ni pomoči, razve če bi se hotel kdo za posamezne nezavedene slovenske volilce s silo pipati, kar pa pomeni vojsko med mestom in deželani, česar nas Bog vari. Ali s podukom hočemo zmagati in zato društva in tabore in časnike in knjižice na noge. Na naši strani je resnica in pravica zmagonosne ideje, ki bodo tudi zmagale, kedar prodejejo v vse slovensko ljudstvo. Na delo rodoljubi, za prihodnjo zmagao!

Tabor pri Kapeli,

eno uro niže Radgone.

(Dalje.)

Gosp. dr. Klemenčič, ki je v imenu taborovega odbora odprl tabor, je govoril blizo tako-le: „Njih Veličanstvo presvitli cesar nam je dal postavbo, po kateri imamo pravico, se zbirati in javno izreči svoje želje in tirjati svoje pravice. Slovensko ljudstvo se je že 13krat zbralo v prav velikih številih in je vsikdar soglasno zahtevalo pravice, ktere mu po postavi in naravnem pravu grejo. Tudi naši vrli rodoljubi v kapelski fari so spoznali, da je sila potrebno, da se naj snide ljudstvo tukaj na prelepem murskem polju in da izreče, kar želi, in da tirja potrebne stvari in svoje pravice, ktere mu grejo po postavi. Dragi moji! dosti nam je potrebno, dosti bi lahko tirjali, hočemo vendar biti zmerni in hočemo samo tirjati to, kar nam je sila potrebno. Poslušajte tedaj mirno, kar Vam bodo razlagali govorniki. Pri vsakem takem shodu je vendar potrebno, da se izvoli predsednik, ki shod vodi in skrbi za red in mir; takega tudi mi moramo naj prej izvoliti in jaz Vam priporočam za predsednika našega današnjega tabora našega vrlega rojaka gosp. dr. Pre-

log-a (Živio-klici od vseh strani). Če Vam je to prav, vzdignite roke! — Vsi vzdignejo roke in soglasno volijo g. dr. Preloga za predsednika. —

Zdaj nastopi g. dr. Prelog na oder in ko se prikaže, ga ljudstvo spet z živio-klici pozdravi. Nagovori pa zbrane takole: „Dragi rojaki, prečastiti rodoljubi! Pred vsem drugim se Vam lepo zahvalim za zaupanje, katero ste skazali s tim, da ste me volili za predsednika Vašega tabora. Rad prevzamem to za me prav častno nalogo in se bom trudil, da jo po mogočnosti kakor najbolj izvršim.

Prišli ste danes na tabor, ali marsikteri izmed Vas še morebiti ne vé, kaj pomeni beseda tabor, in zato hočem Vam to v kratkem razložiti. Že pred tisoč leti je bila navada med našim ljudstvom, da so se javno zbirali, posebno če so hoteli o sploh važnih in koristnih zadevah se pogovoriti in sklepati. Zbirali pa so se naši predci navadno pod milim nebom in pod velikimi drevesi, in ko so tamo vse potrebe natanko pretresli, so sklepali o tem, kar so vsi za najbolj koristno spoznali. Kesnej je take javne shode vlada prepovedala in še le zdaj se smemo spet zbirati, ko je naš presvitli cesar posebno postavil, da take javne shode dopušča, kakor Vam je to že moj častiti predgovornik razložil.

Taki javni shodi ljudstva, pri katerih ljudstvo izreče svoje želje in javno tirja pravice, katere mu po postavi grejo, take javne shode mi imenujemo t a b o r e. To tedaj pomeni beseda tabor, drugega pa celo nič.

Kot predsednik današnjega tabora Vas prosim, da se sploh posebno pa pri govorih obnašate prav mirno in pazljivo; mirno, da ne boste motili govornikov, in pazljivo, da si boste lože zapomnili vse, kar se bode povedalo na Vašo korist.

Po tem pa, ko boste čuli govore, presodite vse na tanko in po Vašem prepričanju glasujte o resoluciji, o kateri Vas bodem vprašal. Še enkrat Vas prosim da se obnašate prav mirno in premislite, da stojite javno pred celim svetom ki danas gleda na Vas, posebno pa gledajo na Vas naši dragi brati Slovenci in pričakujejo od Vas ne samo čedno obnašanje, temuč tudi koristne sklepe za nas vse in za predrago našo domovino „Slovenijo“. (Gromovito živela) Zdaj je še potrebno da si izvolimo tudi enega podpredsednika, in jaz Vam priporočam za takega g. Š u m a n a, profesorja iz Maribora (Na to so vsi taboriti gromovito zakričali: „Živio g. Šuman, naš podpredsednik). Dalje je potrebno, da se izvolita dva zapisatelja, ki bosta vse zapisala, kar se bode danes tukaj govorilo in sklenolo in za zapisatelja Vam priporočam gg. učitelja D v o r š a k a in J u r k o v i č a (Oba se z živio-klici sprimetaj).

Predsednik govori dalje: Zdaj pa gremo na delo. Govoriti sme samo tisti, ki se pri meni prej oglasi. Prvi ki se je oglašil, je dr. K l e m e n č i č, on Vam bode razlagal, kako silno potrebno je, da se vsi Slovenci združijo v jedno kronovino „Slovenijo“. Poslušajte ga mirno in pazljivo.

(Dalje prih.)

Dopis.

Iz Ptuja. Volitev je bila 23. t. m. srečno dokončana in vsemu strašnemu nasprotovanju, obdelovanju naših narodnih volilcev vkljubo, so se le vendar prav možato obnašali in volili so našega ljubljence g. M. H e r m a n a. — Živelj njegovi volilci! — Zdaj pa čujte, kako so se Rodoškovi liberaluhi, fortšritlerji in posebno njegov pisar B—k po volitvi sirovo obnašali in prav lepo kazali, na kako visoki stopinji že stoji nemška inteligencija in kultura v Ptuju.

Bili so razposlani po krémah, da bi tamo pričakovali duhovnike in druge naše iskrene rodoljube, ki so prišli volit, da bi iskali z njimi prepir in da bi se z njimi topli, če bi le najmanjši vzrok mogli najti. Res prav lepo naprejevatje to in prav liberalno! Eden teh sirovakov B—k je ostal pri neki krémi na cesti v kanižkem predmestju in je žugal s palico in kričal, kakor divja žival, kazaje z prstom na nekega poštenega duhovnika: „Da geht ein Pfaff“ itd.

To je maslo fortšritlarjev, liberaluhov, nemškutarjev in nemške kulture. Bili so namreč strašno razkačeni, ker smo njim spet pokazali, da je tukaj naša zemlja, da hočemo mi tukaj biti gospodje, in da nikakor ne bomo pripustili, da bi se nemškutarji z našo slanino mastili; bili so razkačeni, ker smo jim spet ognjišče nekoliko podrli, pri katerem so se nemškutarji hoteli prav vgodno согrevati. Živela „Slovenija!“

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Jame za saditvo žlahnih dreves.

Za jesensko sajenje se morajo jame že po leti, za spomladansko pa v jeseni skopati, da zemlja na dan in na zrak pride in se rodovitnosti navzame. Povrhna, rodovitna zemlja se na eno stran deva, kadar se kopajo jame, spodnja, mrtva ali slabejša pa na drugo stran; prva pride pri sajenju v dno jame, a druga na vrh. Jame je treba globoko in široko izkopati v podobi skleda, da še pozneje korenine v svoji rasti okoli sebe rahlo prst najdejo. Zato je dobro, če se tudi vsa zemlja okoli jam prekopa, kamur bodo potlej koreninice segale in si živeža iskale. Vse tako delo se bo obilno povrnilo, ker bodo sadna drevesca hitro rastla in kmalo obilo rodila.

V ta namen se v dobri zemlji 4 čevlje široka in 2 čevlja globoka, v navadni zemlji pa najmanj 6 čevljev široka in 2—3 čevlje globoka jama izkopa.

Češplje in majhna nizka drevesa ne potrebujejo globokih jam, ker njih korenine ne segajo globoko v zemljo; zato so za taka drevesa 1 čevlj globoke in 1 čevlj široke jamice zadost velike, le povrhna zemlja okoli jamic se naj še prekopa, da korenine lože živeža iz zemlje vlečejo.

Kder je poprej jablan ali hruška rastla, in bi se sedaj na isto mesto jednako sadno pleme, to je, jablan ali hruška vsaditi imela, je treba vso tisto zemljo odstraniti, kakor dalječ so prejšnjega drevesa korenine segale in vso jamo z novo rodovito prstjo nadelati, in še le v to spet jablan ali hruško vsaditi; tako bo na tistem prostoru, kder je pred jablan rastla ali hruška stala, zopet rada jablan ali hruška rastla. Zakaj vsako drevo sebi dostojni živež iz zemlje vleče in ga s časoma povžije; ob enem pa tudi svoje blato razširja, katero jednakemu plemenu nikak ne more služiti v živež. Kder so močvirni kraji, je treba najpred kremenja, kamenja, proda ali šute navoziti kakih 6 do 10 čevljev v okroglini in blizo 1 čevlj visoko, na to se dobre prsti 3 do 4 čevlje nakopiči, in na ta grič ali holmček sadno drevesce vsadi. Tako se lahko spodaj voda oteka, drevesce pa dovolj živeža ima, ker ni v móči.

V plitvi zemlji, ki ima za podlogo kamenje, pesek, prod ali šuto, se mora blizo 2 sežnja okoli podloga zrahljati, da se lože voda zbira; potem se na to rodovitne zemlje 3—4 čevljev visoko nakopiči in sadunosnica vsadi. Kdor po takih holmčkih sadna drevesa sadi, prav dobro stori, če pod srčno korenino vsakega drevesa dene kako kamneno plošo, opeko, tudi pokrovni strežnik je dober, da po tem drevo ne more naravnost v tla korenin gnati, temuč bolj po straneh.

Sajenje žlahnih dreves.

Prej ko se sadno drevo posadi, se mora še enkrat dobro pregledati, ali je po koreninah, po deblu in vrhu prav obrezano ali ne. Kar se sedaj kaže po vrhu krivega in ne-ličnega, ter se ne dá lepo vrvnati, je treba potlej popravljati in to brez usmiljenja, da bo drevo lep vrh, gladko deblo in lično podobo imelo. Vrh ne sme šopku ali grmu podobn biti, ampak zračen naj bo, da vse veje solnce lahko obsijava.

Kadar se več sadunosnic sadi, se morajo vse, razun ene, brž ob koreninah s prstjo zasuti, da nežne sesavke se ne posušijo. Drevje se presaja v jeseni ali spomladi, kadar ni v muzgi; najbolj je v jeseni saditi. Če se v jeseni presaja, bo drevesce spomladi začelo veselo rasti, kakor da bi že eno leto prej posajeno bilo; ker se zemlja skoz zimo ob korenincah vleže in vse pripravi kar je za rast potreba, večkrat v jeseni posajeno drevesce že prvo leto sad prinese, posebno kosčeni.

Že je povedano, da je lepo videti, če drevesca po vrsti stojijo; zato naj se vsikdar po redu sadijo, na primer:

jablan	hruška	jablan	hruška
sliva	sliva	sliva	
hruška	jablan	hruška	jablan
sliva	sliva	sliva	
jablan	hruška	jablan	hruška

Te vrste kažejo najpotrebnejše in najkoristnejše sadje

za gospodarsko rabo. Vendar se zamore kako drugo sadno drevo saditi namesto sliv ali češpelj, posebno če ni kraj za nje dostojen, n. pr.: črešnje, višnje, nizka majhna drevesa ali prtljkovci, breskve in marelice, če se jim kraj prileže; dalje kostanj in orehi, če je prostor zadost obširen itd., da le drevo dovolj svitlobe ima in ga velika drevesa ne zastopijo. Posebno pa je koristno, taka drevesa vmes saditi, ki dolgo ne trpé; med tem pa vendar sadje donašajo, dokler se velika drevesa niso razrastla.

Kadar se drevesce vsaja, se prej jama z dobro prstjo zasuje, ali na dno rušnje položi in na njo dobre zemlje nameče, da drevo ne pride globokeje kakor je prej stalo. Sedaj se v sred jame vsadi trdni kol, potem se postavi drevesce v tisto stran proti soncu, kakor je prej rastle in obrnjeno bilo, če je mogoče, korenine se poravnajo na okroglo, da bodo na vse strani rastle; na korenine se dene dobre in rahle prsti, drevesce se malo pomaja, potreslja, da se prst med korenine dobro zagosti in nič praznega med njimi ne ostane. Potem se s tisto zemljo, ki je bila iz dna jame izkopana in na drugo stran zdevana, po vrhu zagradi in malo potlači. Če se spomladi sadi, je treba dobro z vodo drevesa zaljiti, in če pa okoli debljice se sploh malo jamčasto pusti v podobi skleda, da ob dežju voda od drevesa ne odteče. V obče se le kake 3 palce drevesce nad koreninami okoli debljice zasuje z najslabejo zemljo. Zadnjič se drevesce h kolu z mehkim ličjem ali s slamo rablo priveže, da se nižati more, ko se zemlja vsede. Tudi je dobro med količ in drevesce mahu vložiti, da se drevescu koža ne oplazi. Koli podperajo drevesa, da jih vetrovi ali burja ne podere; kadar pa sneg pade, jih ne zlomi. Da drevesa živina ne podere, ali kadar je zeleno, ga ne objé, je dobro okoli njega rahlo trnjevih vej privezati, ali ga z njimi obвити. Po pašnikih se pa še po trije kolov 4—5 čevljev visokih, 2 čevlja od drevesa proč trdno v zemljo vsadi in zgoraj s kakim lesom zvežejo ali srebrotjem pripnejo, da narazen ne morejo; tako ima drevesce svitlobo in je obvarovano da ga živina ne podere pa tudi objesti ne more. Taka presajena drevesa je treba o suši zalivati, okopavati in oplevati, kar jim veliko v rast pomaga; v jeseni pa se debljica s slamo obvijajo in povežejo, da ne pozebejo in zaje ne ogloda.

O p o m b a.

Najboljše je žlahna drevesa, marelice, žlahne breskve, debele slive ali češplje, majhna drevesca, prtljkovce žlahnega in nežnega sadja, naj so hruške ali jabelka, blizo stanovišč jih saditi, ravno tako je koristno zgodnje črešnje ali višnje pri hiši, po vrtu, pri ozidju, pri stenah imeti, ter sploh vse bolj žlahno drevje blizo doma saditi da pokradeno ne bo, in to ne le sadje, temuč tudi veje se polomijo, večkrat pa celo drevesce izpiplje in odnese.

Tudi je že rečeno, da je treba mnogovrstnega sadja zarediti, ter zgodnje, pozno in srednje imeti, da je vse leto sadja dovolj, in ker eno leto to, drugo leto drugo obrodi, ga je vselej saj nekoliko, če že ne obilo, ki veliko, surovo in posušeno, doma in za prodaj zaleže. Vendar tisti, ki so blizo mest in trgov, naj redijo bolj žlahno sadje, ker ga lahko v denar spravijo; tisti pa, ki so daleč od mest, naj redijo dosti sadja takega plemena, ktero jim več koristi, pa tudi dobička obeta, kakor: dovolj češpelj ali sliv, hrušk, jabelk, orehov, črešenj itd., če lih srednje žlahnosti; vse to sadje se lahko v hasek obrne surovo ali posušeno, za dom, ali pa tudi za prodajo.

Tudi je treba vedeti, da se ondi taka drevesa bolj sadijo, katerim hladni kraji teknejo; zakaj kder grozdje ne dozori, tudi breskve, marelice itd. ne storijo in ne dozoriijo. — Zato ne gre, nektero sadno drevje, ktero je mraza zlo občutljivo, v mrzlih hribih saditi.

Zavarovanje zoper točo.

Od vseh strani prihajajo letos hudi glasi, da je toča že na mnogih krajih vse pobila in bati se še zmirom je, da še dobimo več toče, ker vreme, če je lepo, je zlo vroče, po velikih gorah se še nahaja zmirom mnogo snega, in mesto mirnega, tihega dežja, pride skoraj vsikdar burja in z njo toča. Da toča večkrat strašno mnogo kvara napravi, ni treba nobenemu gospodarju praviti, zavarovanje zoper točo, bi tedaj prav koristno bilo. Za zavarovanje silja na njivah in grozdja v vinogradih je pa še našim gospodarjem sploh malo

mar, in vendar bi jim to v zdanjih časih tim bolj koristno bilo, ker je že premija za zavarovanje silja dosti bolj znižana, kakor je bila v prejšnjih letih; dalje bi naši gospodarji morali premisliti, da so zavarovalnice tako osnovane, da se tim manje plačuje, čim več ljudi se da zavarovati.

Gospodarji, pojdite tedaj in dajte si zavarovati svoje silje na polju in grozdje v vinogradih!

O Darwin-ovem nauku.

(Konec.)

V času toliko in toliko stoletij je po Darwinu i Vogt-u verjetno, da je pleme totih ali drugih opic našel kjerkoli jako ugoden kraj, kjer so se razvile njihove moči tako, da je iz njih postal človeški rod. Darwin, Vogt, in drugi učeniki te vrste pravijo, da se nam le sanja, če govorimo o svoji duši, kakor o posebnem bitju. Mi nimamo posebne duše, mi drugEGA nismo, kakor najžlahtnejša opica. Kar mi imenujemo dušo, to ni nič drugega, nego delo naših možgan; to delo se godi brez naše volje po telesnih postavah. Če smo se najedli kruha, kruh bô nam rodil v glavi druge misli, nego kakošne bi n. pr. nam rodilo meso, če smo se najedli mesa. Seveda tudi vse to delo jenja po človeški smrti, ker takrat možgani ne delajo več. Kar mi imenujemo dušne moči, to ima več ali manj tudi živina; tudi živina spozna svet, ona pozna svoj dom; tudi živina ima čut, n. pr. ona ljubi svoj rod, pes celo ljubi svojega gospodarja. Tudi voljo ima živina in pamet. Konj pomni, kdor je z njim lepo ravnal, ali grdo, in po tem se tudi on obnaša; psu se celo sanja o lovu, če n. pr. v spanju zalaja.

Ovi Darwinov nauk se je zelo razširil med tako imenovanim omikanim svetom, in imel je že, pa še vsak dan ima svoje praktične nasledke, kakor vsaka večja teorija. Če je človek prepričan, da drugega nič ni, nego žlahtna živina, potem začne tudi tako živeti kakor živina. Kaj je takemu za Boga mar, ali za pravico, za resnico in lepoto? Glej, da se Tebi dobro godi in Tvojemu rodu, preganjaj vsakega, kdor ti je na potu! Krepi si svoje moči, pa le zavolj samega sebe, uživaj, kar si moreš pridobiti; kar ni prepovedano, to je dopuščeno; kar je prepovedano, to pa stori skrivaj, če se ti ljubi.

Ovi nauk je tudi imel svoje nasledke v narodnih zadevah. Darwinovi učenci nas namreč tudi učijo, da ima človeški rod svoje razdelke po narodih, in da so ovi razdelki močnejši ali slabiji, kakor pri živalih. Močnejši narod tedaj tudi slabejega preganja; seveda je to po Darwinu samo naravna postava, ne pravica močnejšega naroda, ker pomen pravice se sploh ne da razviti iz Darwinovega nauka. Ali nekterim je zadosti, da imajo za se naravno postavu in da jo rabijo neusmiljeno, zlasti proti Slovanskemu narodu, to občutimo dobro zlasti mi Slovenci.

Treba je tedaj, da se pretehta Darwinov nauk, kolikor je vreden. Že po kratkem premišljevanju bomo našli luknjo v verigi Darwinovih sklepov. Skušnja nas namreč uči, da še nikoli ni postalo novo višje pleme iz starih plemen nižje vrste, temuč le novi razdelki so postali v taistem plemenu. Če imamo n. pr. stotine pasjih razdelkov, vendar vsi so psi, vsi imajo glavne lastnosti pesjega plemena. Nikoli se ni zgodilo, da bi n. pr. iz psa se porodil volk ali lesjak. Mezeg tudi ni stalno pleme, temuč porod iz mezga in konjev se zopet vrne h konjskemu plemenu. Zlasti pa tudi mezeg ni višje pleme od konja, temuč konjsko pleme je še vedno dosti bolj žlahtno od mezga.

Če pa že v živalstvu ne najdemo dokazov za Darwinov nauk, toliko manj ali prav za prav nobenega veljavnega ne najdemo za to, da bi se mogel človeški rod kedaj ločiti od roda opic. Darwin popolnoma pozabi, da je nam odprt novi svet, v kterega nobena žival še pogledati ne more. To je svet duha. Če na primer rečem, da je $4 \times 6 = 24$, to je neka resnica brez telesa. Če nam tehnikarji iznajdejo novo mašino, to misel so vzeli iz duhnega sveta. Če nas muzikarji učijo harmonije iz knjige, potujemo tudi po duhnem svetu. Cela pravica ni nič drugega, ko celokupnost samih duhnih pravil itd. Razun tega pa, da mi ljudje spoznamo duhni svet, imamo tudi čut za vsako duhno lepoto. Ako nas veseli lepa pesem, ako obžalujemo krivico, ki se je našemu sosedu zgodila, to so čuti o duhnih stvarih, žival nima take čuti. Posebno pa spoznamo bistven razloček med živalstvom

in med človekom v zmožnosti volje in djanja. Živina ima le voljo po telesnem nagibu in po telesni navadi. Človek pa ima svobodno voljo. On obrača svoje misli in svoje roke na predmet, ki si ga izbere, dostikrat zoper telesne nagibe. Svoboda je celo toliko močna, da človek umori svoje telo, in to je naj bolji dokaz, da se to ne zgodi po telesnih postavah, ker telo — kakor pri živini — se le hoče varovati in hraniti, dokler je mogoče.

Dobra je tedaj beseda, če rečemo, da človek ima tudi duh razun telesne duše, živina pa ima le dušo. Duh je v nas posebno bitje; na primer če rečemo: „Jaz sem ga poslal“, takrat mislimo le: moj duh je to učinil. Pa tudi rečemo: „Šel sem ponj“, in takrat bolj mislimo, da je naše telo to učinilo. Pri vsaki priložnosti pa spoznamo, da je duhno in telesno bitje v nas popolnoma združeno v eno celoto. Ravno ta lastnost, da smo duhno-telesno bitje, nas loči popolnoma od celega živalstva. Obedve bitji ste tudi potrebni k temu, da je človek razvil jezik, da more povedati svoje misli, svoje čuti in svojo voljo po telesni moči. Živina nima jezika, ne zna govoriti, ker nima duhnega sveta v sebi.

Tedaj Darwinov nauk nič drugega ni, ko strašno ponižanje človeškega rodu, in velika pomota sedajnega časa. Tudi praktični nasledki tega nauka niso kaj drugega, ko krivica. Človeški rod je res razdeljen po narodnostih, vendar ima vsak narod v sebi vse lastnosti, ki mu dajejo človeško dostojnost. Naravno je, da vsak narod po svoji duhni moči, po svoji deželi itd. nekaj drugega ljubi, da si je vsak izvolil drugo delo. Zavolj tega pa še nobeden narod ni višjega ali nižjega razdelka v človeškem plemenu, temuč enaki so si narodi pred Bogom, naj bodo tudi enaki pred postavo. Narodi bolj razviti nimajo pravice preganjanja manj razvitih narodov; naj jih učijo in naj se od njih naučijo, kar imajo ovi dobrega in blagega.

Vsaka sila do vremena, pravi hrvaški pregovor; vsaka pomota tudi trpi le nekaj časa. Minol bode tudi Darwinov nauk iz stolov učeniškihbode tudi iz javnega življenja. Niso zastoj učili osnovatelji naše vere, pa tudi Herder, Rousseau in sto drugih učencikov, da smo brati med seboj vsi ljudje. Bestijalnega Darwinovega nauka sramovalo se bode vse pravo človeštvo, in ko se bodo zdržali Darwinovi učenci, v roke si bomo zopet segli ž njimi in ponosno gledali v nebo, kamor je obrnjeno le človeško oko!

Politični ogled.

Izid volitev v Štajarski. V četrtek 23. t. m. so se vršile na Štajerskem volitve za kmečke občine. Za celjsko okolico sta izvoljena narodna kandidata dr. Vošnjak s 186 glasovi in dr. Dominkuš s 155 glasovi. Nasprotna kandidata sta imela: Vrečko 69 in Tieber 41 glasov. C. k. komisar je bil pri volitvi zelo pristransk za nemškutarska kandidata. V ljutomerskem okraju je izvoljen narodni kandidat Jan. Kukovec. V ptujskem okraju je izvoljen Herman s 67 glasi proti 44, ktere je dobil nemškutarski kandidat. V slovenjegraškem okraju je s 50 glasi izvoljen narodni kandidat Adamovič. V brežkem okraju je izvoljen kozjanski dekan, narodnjak Franc Kosar s 59 glasovi, nemškutarski kandidat dr. del'Cott je dobil 37 glasov. V mariborskem okraju pak nismo zmagali. Izvoljena sta po strašnih naporih Nemca Brandstetter (105) in Seidl 104. — Narodna kandidata sta dobila impozantno manjšino glasov: dr. Serbec 82 in dr. Radej 81 glasov. Na nemškem zgornjem Štajerskem so volitve v kmečkih občinah nepričakovano izpadle. Padli so liberalci in zmagali so „katoliško-konservativci“. Pri volitvi za mesto Celje je narodni kandidat g. dr. Ipavc dobil 162 glasov, g. Tomschütz pa 216. Uradniki so odločili. Savinska dolina in Sevnica je kakor en mož glasovala za narodnega kandidata. Pri volitvi za mesto Ptuj je narodni kandidat g. dr. Gršak dobil od 400 glasov 113 druge je dobil Fibna, vodja na ptujski realni gimnaziji. V mestu Mariboru je zmagal prusoljubni K. Reiter proti mirnejšemu dr. Duhaču. V Slovenemgradu je propal velikomemški kričar Oskar Schmidt prav sramotno, ker mnogo zmernejši dr. Ehmer je bil voljen soglasno. Na Štajarskem imajo toraj Slovenci samo šest zastopnikov v prihodnje, med tem ko jih bodo Nemci imeli 37, lepa razmera to, če pogledamo na število prebivalcev. Eno nas samo pri tem tolaži,

namreč to, da so izvoljeni mnogi dosti bolj mirni in nam pravičnejši Nemci, kakor so bili dozdej v deželnem zboru in upati je celo, če bodo volitve v velikem posestvu dobro izpale, da dobi konservativna stranka celo večino v deželnem zboru.

Izid volitev na Kranjskem. Kolikor nam je dozdej znano, so voljeni za ljubljansko okolico: dr. Bleiweis in dr. Poklukar, za Krajnsko okolico: dr. Razlag in Kramer; za Postojno: dr. Costa in Koren; za Novomesto, Zagorec, za Radoljico: Pintar; za Ipavo: Gabrijan; za kočevsko okolico: g. Kozler in Sveteč; za črnomblsko okolico: Kramarič; v Trebnjem je izvoljen dr. Zarnik, Tavčar in grof Barbo.

Iz Koroške smo izvedeli, da žalibog ni voljen noben narodnjak, temuč sami nemški liberalci zvun v Voflsbergu kder je voljen konservativni dekan in en kmet.

Iz ptujih dežel nič ni čuti važnega.

Tržna cena pretekli teden.	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptuj	
	dinu							
Pšenice vagan (drevenka)	fl.	k.	fl.	š.	fl.	k.	fl.	k.
Rži	4	50	4	90	5	10	4	60
Ječmena	3	50	3	65	3	65	3	60
Ovsa	2	5	2	50	2	50	2	20
Turšice (koruze) vagan	3	55	3	75	3	75	3	70
Ajde	3	10	3	20	3	20	2	80
Prosa	2	80	2	40	3	50	2	50
Krompirja	2	—	1	80	1	80	1	80
Govedine funt	—	21	—	27	—	26	—	25
Teletnine	—	22	—	26	—	24	—	25
Svinjetine črstve funt	—	26	—	26	—	26	—	26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	9	—	—	—	8	50	11	50
" 18"	—	—	5	60	0	—	—	—
" 36" mehkih	4	—	—	—	6	20	7	50
" 18"	—	—	4	—	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	50	—	80
" mehkega	—	50	—	50	—	45	—	70
Sena cent	2	50	2	50	1	90	2	80
Slame cent v šopah	2	—	1	50	1	10	1	60
" za steljo	1	60	1	20	0	90	1	15
Slanine (špeha) cent	38	—	42	—	38	—	38	—
Jajec šest za	—	10	—	10	—	10	—	10

Cesarski zlat velja 5 fl. 80 kr. a. v.

Ažijo srebra 117.75.

Narodno drž. posojilo 95.80.

Loterijne srečke.

V Trstu 25. junija 1870: **21 63 32 12 75**

Prihodno srečkanje je 9. julija 1870.

Vabilo na naročbo.

Konec prvega polletja našega četrtega tečaja se bliža in „Slov. Gospodar spet vabi na naročbo. Pri tej priložnosti bi spet lahko ponovili častitim bralcem svoj program, tega vendar takrat ne storimo, temoč samo opomnimo to, da so glavne točke našega programa te-le, da hočemo, kakor do zdaj, po zmožnosti podučevati drage svoje rojake v vseh potrebnih gospodarskih, obrtnijskih in političnih stvarih, in da hočemo zbuditi še zmirom nekoliko pospani duh našega dragega naroda, posebno pa delati do tega, da narod razvidi potrebo združenja vseh Slovencev v jedno celoto „Slovenijo“, če hoče priti do boljšega.

Častiti bralci, ki so bili naročeni samo na pol leta, so lepo prošeni, naj še dalje podpirajo nas z naročnino in s tim, da tudi drugim priporočajo naš list, kdor se še zdaj naroči na celi letošnji tečaj, še dobi vse liste.

Podpirajte nas, dragi rojaki duševno in materialno!

Vredništvo.